

Marios Christou

oponenský posudek disertační práce

The Legacy of the composers of „Holy minimalism“ / Odkaz skladatelů nové tonality
(Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)

Přiznávám, že jsem přijal vypracování oponentského posudku ze dvou důvodů. Tím prvním je to, že tvorba obou zvolených autorů mne dlouhodobě zajímá a chtěl jsem vědět, jak na ni pohlíží příslušník mladší generace, která ještě před nedávnem byla zejména Pärtovými díly doslova fascinována, tím druhým pak to, že Mgr. Marios Christou je v současnosti také mým studentem skladby na Hudební fakultě AMU a že jsem byl tedy zajisté po právu zvědav, jak uvažuje teoreticky. Měl jsem pochopitelně možnost a příležitost s ním o jeho chystané disertaci mluvit, záměrně jsem se ovšem takovým disputacím nad tématem vyhýbal, jednak aby nebyla porušena samostatnost jeho práce a jednak jsem skutečně očekával jeho názory, jeho postřehy. Jsem rád, že s výsledkem jsem se mohl nyní seznámit hlouběji.

V zaslaných tezích i ve vlastním textu disertace Marios Christou stanovuje ihned na začátku jasný postulát: prolomit bariéru v pojmání historie hudby (tzv. vážné, umělecké, artificální, eventuálně s jiným přívlastkem – nadále budu uvažovat jen v intencích její sféry) ve výuce hudební výchovy na školách různých stupňů směrem k aktuálnějším skladatelským projevům, než je tomu dosud, což samozřejmě předpokládá rozšíření a prohloubení přípravy učitelů na pedagogických fakultách. Z vlastní zkušenosti vím, kolik ignorance vůči hudbě druhé poloviny 20.století a vůči tvorbě nejsoučasnější v sobě nesou u nás ti, kteří by ji měli poznat a být schopni ji profesionálně propagovat a vysvětlovat, jako jsou absolventi hudební vědy na filozofických fakultách, konzervatoristé a bohužel i mnozí absolventi AMU a JAMU. O to víc je důležité zaměřovat se na ty, kteří budou ovlivňovat nejširší vrstvy české populace především v době jejich základního a středního vzdělávání.

Pochopitelně, že předložená disertace nemůže obsáhnout takhle náročný úkol v jeho celistvosti. Nutně by byla v daném stránkovém rozsahu pouze proklamativní nebo v nejlepším případě přehledová. Myslím, že zvolená metoda soustředění se jen na dva vybrané skladatelské typy a ukázková analýza několika jejich děl může být dobrým návodem, jak se složitou materií nové hudby zacházet. Rozumná aplikace na další tvůrčí zjevy by mohla přispět k postupnému poznávání a pochopení světových trendů hudebního vývoje a dopřát budoucím pedagogům slušnou porci orientace v jedné z nejsložitějších uměleckých oblastí. V tomto smyslu by určitě stálo za to, aby byla dostupná nejen omezenému okruhu zájemců, ale aby jí bylo využito nějakou formou na katedře hudební výchovy přímo ve výuce. Mohla by být rovněž základem pokračující série vzorových analýz, ať už téhož autora nebo kolektivu jiných.

Zvolené a oborovou radou schválené téma disertační práce by mohlo být též příkladem, jak postupovat v takových hlubších sondách do výsledků soudobého hudebního světa. M. Christou se soustředil správně na dva výrazné reprezentanty trendu tzv. nové jednoduchosti, který představoval od 60.let 20.století radikální rozchod s technologickými inovacemi a komplikovanou strukturou postwebernovské a multiseriální vývojové větve moderní hudby. Zvolil polského skladatele Henryka Mikolaje Góreckého (nar. 1933) a Estonce Arvo Pärta (nar. 1935). Stručně se zmiňuje o jejich životě, soustřeďuje se v těchto miniportrétech zejména na jejich tvůrčí hledání a nalezení cesty k jednoduššímu sdělování náročných obsahů. Omezil svůj vhled do jejich tvorby na ta díla, na nichž je právě možno demonstrovat zmíněný postup a jež jsou zároveň reprezentativní pro každého z nich. Ačkoliv jde o dva značně rozdílné tvůrčí typy, Christou nalézá společná pojítka, jakými je například obdobný duchovní

základ, častá koncentrace na zpracování křesťanských témat nebo využívání archaických artefaktů. K názvu práce bych snad jen připomněl, že slovo „odkaz“ není úplně správné – oba tvůrci nejen pobývají mezi námi, ale stále odevzdávají nové a nové skladby veřejnosti. I to, že se jejich autorský rukopis a výraz ustálil a zřejmě nelze od nikoho z nich očekávat další metamorfózu, by nemělo být asi důvodem jaksi naznačovat slovem „odkaz“, že bylo vše vyřčeno.

Nejcennějším přínosem disertace M. Christou jsou analýzy děl obou autorů. Přes jejich jisté omezení, dané celkovým rozsahem disertace, se pisatel snaží postihnout fundovaně, co tato díla přináší nového na cestě autorského hledání. Vážím si toho, že Christou vedle nutného popisu průběhu skladeb a jejich částí zaměřuje svou pozornost „dovnitř“, přímo do tónového materiálu a operací s ním. Tady se sám projevuje jako duch tvůrčí, kterého pochopitelně zajímá také, řečeno s Karlem Čapkem, „jak se to dělá“. Subjektivita pohledu v tomto případě vůbec není na škodu, je mi naopak blízké ono skladatelské zaujetí problémem a poodhalování praktik starších kolegů v řemesle. Ne vždy se pochopitelně musíme ve všem shodnout, argumentaci analytických závěrů M. Christou ale mohu přijmout. Své drobné výhrady či poznámky jsem přičinil tužkou přímo do jeho textu. Nejsou z mé strany natolik zásadní, že by si zasloužily v posudku zmiňovat nebo zdůrazňovat.

Disertace Maria Christou je napsána jasně a srozumitelně, čte se dobře. Je přehledně vybavena poznámkami pod čarou a odkazy na příklady a na literaturu. Úvod a obě velké kapitoly o každém z obou tvůrců zabírají celkem 181 stran, následuje bibliografie a resumé. V soupisu pramenů se vyskytují chyby v názvech studovaných a rozebíraných partitur, jež by bylo dobře opravit před uložením disertace do archivu fakulty či zveřejněním na internetu.

Tato hrst poznámek, spolu s mými glosami v textu disertace nijak nesnižují hodnotu odvedené práce Maria Christou. Opakuji, že si jí cením a vážím a že ji považuji za velice přínosnou pro budoucnost.

Shrnuji řečené:

Doporučuji komisi pro obhajobu disertačních prací, aby přijala úkol Mgr. Maria Christou a uznala ho za splněný.

V Praze dne 30. 8. 2009

 prof. Václav Riedlbauch
HAMU v Praze